

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

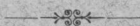

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

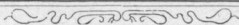
1896.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Rupert Bežek</i> : Kakim pravnim načelom in katerim zakonitim določilom sledé izročilne dogodbe	161
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Zaveza, da se bode prejemalo pivo ali žganje samo od gotovega podjetnika, oziroma da se opušča dobava teh izdelkov od drugega kakor od določenega podjetnika, in tej zavezi odgovarjajoča pravica ne more biti predmet zemljiško-knjižnega vpisa	172
b) Od prispevkov k dobrodelnemu zakladu, kateri omenja dekret dvorne pisarnice z dne 28. aprila 1807, št. 809. z. j. zak., oproščene so samo zapuščine onih vojaških oseb, katere našteva § 8. zakona z dne 31. decembra 1891, št. 72. dež. zak. za Nižjeavstrijsko	176
c) Slučaj izpodbojne pravde	177
d) Posest stene ni motljena, ako se skupni zid po stavbenih delavcih prevrta v to svrhu, da se uzida ploščinja	183
e) Kupec, kateri je od moža samega kupil les iz gošče, koja je nerazdeljena solastnina moža in žene, more na podlagi samega moževega dovoljenja posekati kupljeni les, ter prodajalčeva žena nima pravice ustavljeni sekanja in tožiti radi motene posesti	186
f) Dokler ni pravda v celoti pravomočno razsojena, se prisežni stroški ne smejo v nobenem slučaju prisoditi	188
3. Književna poročila	189
4. Razne vesti	190
5. Pregled pravosodstva	191

Kakim pravnim načelom in katerim zakonitim določilom sledé izročilne pogodbe.

Spisal dr. Rupert Bežek.

Pogodbo, s katero izroča priprost slovenski kmet svoje imetje potomcu ali sorodniku sploh, včasih tudi ženinu ali nevesti kot bodočima sorodnikoma, imenujemo v obče „predajno pogodbo“¹⁾, po naši terminologiji „izročilno pogodbo“.

Znano je, da se ta znak ne nahaja mej pravnimi znaki našega civilnega prava. Zakonodavec tudi ni postavil nikakoršnih posebnih določil za izročitev kmetskega imetja, če odšteješ pravila, določena takšnim vknjižbam, nahajajoča se v §-ih 433.—435. obč. drž. zak.

Tako je za slehern slučaj odločilna vsebina dotične izročilnice, ker § 914. obč. drž. slôve: „da naj se dvomljiva pogodba tako razjasnjuje, da ne pride sama s seboj navskriž in da bo imela moč.“

Redkokedaj proda oče imetje potomcu, ker se veseli pokojnine; le-ta pa je hudo breme; določitev njena kot preužitek je toliko zamotana in prepletena z uveti in naročili, da se prevzemnik čestokrat pomišlja, ali hoče ostati hlapec na očetovem domu, ali pa vender okusiti prostost, iz katere mu grozé določila, dostikrat prenapeta.

Pogajajo se tako dolgo, da se pokaže slednjič venderle kak dobiček prevzemniku na korist. Seveda je takšen presežek čestokrat namišljen; večkrat pokaže se, da presežajo dolgovi imetje. Posledice zamolčanega in pritajenega dolga pa se prikazivajo v pravadah mej izročevalcem in prevzemnikom.

Presežek, kazoč se po odbitku vseh prevzetih bremen, h katerim prišteva izročevalec tudi svoj preužitek v desetkratnem

¹⁾ Slovenska preložitev obč. drž. zakonika pri §-u 434.

ali gledé žene preužitkarice v petnajstkratnem poudarku letnih izdatkov za oba vkupe, stvarja iz dotlej meglene tvarine še-le podobo darilne pogodbe.

Preužitek zmatra se po pravici kot protidarilo, naklo-njeno po prevzemniku izročevalcu; cela pogodba je torej še-le gledé presežka darilno opravilo v zmislu §-a 942. obč. drž. zak.: „ako so bile daritve poprej tako izgovorjene, da se mora darilec nasproti obdariti, ne postaja prava daritev zastran celega, temveč le gledé na presežek v vrednosti.“

Razumno odkupi tudi prevzemnik lahko izročevalčevo imetje, ali taki slučaji so redki, pokazivajo se le takrat, kader je pridobil ženin pristopnik kaj imovine, kader je svoj go-spodar. Iz Amerike vrnivši se Dolenjci so v boljše preteklosti faktično z nova kupili domovje; v sedanjem času tega ni več. Izročitev kmetijskega imetja je po vsem tem največkrat darilo, odločeno prevzemniku po izročevalcu.

Najvišje sodišče ocenjalo je semtertje izročilnice kot od-platne pogodbe¹⁾; kakor si razvidel iz povedanega — krivo; kajti v izročilnicah je „odplatno“ k večjemu dolgovi in pa od-pravljanje preužitka v natori, na primer žita in mesa pa družih jednacij potrebščin; pridržan užitek do kakega zemljišča, pridržano stanovanje zmanjšuje darilo le začasno, odnosno se darilo le odloži do izročevalčeve smrti.

Neobremenjeni presežek pa je pravo darilo, cela izročitev radi tega v zmislu določila §-a 942. obč. drž. zak. pravo darilno opravilo.

S tem nazorom ujema se tudi pristojski zakon.²⁾

Ker pa „fiscus“, odnosno njegovi organi pogosto zlorablajo nejasno besedilo v pogodbah v škodo strankam, vidi se umestno nadpisati sleherno presežek kazočo izročilno pogodbo kot „darilno izročilnico“ v zmislu §-a 942. obč. drž. zak.

Izročevalec prepusti navadno prevzemniku: 1.) vse do-movje, nepremično in premično blago: torej hišo z gospodarskim poslopjem, s takšnim orodjem in živino (fundus instructus); pri-

¹⁾ Razsodba z dne 20. aprila 1865, G. U. W. 3623.

²⁾ § 50. prist. zak., zlasti pa ces. naredba z dne 19. marca 1853. št. 53. drž. zak., § 2. odst. 1. — Primeri tudi Geller, Justizgesetze, 1. B. pri §-u 530.

držech si le semtertje kako njivo ali pašnik ali gozd v dosmrten užitek (§-i 309., 315., 319. in 427. obč. drž. zak.) proti 2.) prevzetju dolgov in odpravljanju preužitka (§-i 1019., 530. in 1284. obč. drž. zak.); 3.) prebitek ali presežek nad prevzetimi dolžnostmi zmatra se kot izročevalčevo darilo prevzemniku (§ 942. obč. drž. zak.).

Prepustitev imetja sploh naslanja se na določila civilnega zakona „o lastnini in posesti“¹⁾; kako se prepušča posest, nam povedo dotična določila o pridobivanju lastnine; važen je torej za pridobitev posesti kakor pri lastnini, pridobitni „naslov“ in pridobitni „način“.

V tem se precej ujemata Randa pa Pfersche, slednji kot najnovejši pisatelj o posesti domačega prava. Pfersche-tu je pravni naslov: pogodnikov dogovor o gospodarstvenem smotru izročitve; takšen smoter pa je: plačilo dolga, dota, kup ali darilo, in mnogo drugih; z golo izročitvo nepremičnin ne pridobiš si lastnine, to ustvarja še-le pravni naslov.²⁾

Pfersche pobija Rando, češ, da slednji ne prizna pravnega naslova; a ta trditev ni povsem resnična. Kajti slednji je le razkrojil pravni naslov na dva kosa.

1.) prvi mu je pravni nagib, na primer izročitev v svrho, da se poplača dolg;

2.) drugi mu je stvarni naslov, to je pogodba sama: kup, darilo in druga opravila. — Randa taji le, da bi trebalo stvarnega naslova pogodbi v pridobitev lastnine ali posesti; takoj pa pridene, da je odvisno, od zakonodavca se li zadovoljuje z golim sporazumom, to je, da se kaka reč izroči le abstraktno, ne da bi pogodnika izrazila, se li je reč kupila ali prodala; umljivo je, da slehern zakon lahko zahteva, da se določi v vsakej pogodbi nagib ali pravni namen, naj si bo ali plačilo ali dota, kup ali darilo.

Pri izrazitih pogodbah, kakoršna je n. pr. menična obljuba, se izpregleda lahko naslov brez sleherne posledice.³⁾

¹⁾ Peto poglavje: „O pridobivanju lastnine s predajo“.

²⁾ Das österr. Sachenrecht, I. Band, Besitz, Manz, Wien, 1893, stran 129 in dalnje.

³⁾ Randa: Eigentumsrecht, 2. Aufl. str. 290 in dalj., osobito opazka 55; istega Besitz, § 14., str. 382 in dalj.

Pravnega naslova treba le v pridobitev „zakonite posesti“, gola posest shaja brez njega. § 316. obč. drž. zak. namreč slove: „Posest reči se imenuje zakonita, če se opira na veljavno ime, to je na pravno podstavo, s katero se kaj pridobiti more.“

Gledé nepremičnin pa zahteva Randa z ozirom na zemljiško-knjižni zakon sam, da se navede v pogodbi pravni naslov¹⁾, poudarja iz praktičnega stališča, da se v obče povsodi dandanes zahteva navajanje pravnega naslova, n. pr.: „N. N. kupi in izroči N. N. to ali drugo reč“, dandanes ne zadostuje torej le izraz: „Jaz ti izročim to ali drugo reč“, zlasti ne v zemljiško-knjižnih listinah. Prodaja je vsekako zadosten pravni naslov v pridobitev posesti, seveda se jej mora pridružiti tudi v knjižba v zemljiški knjigi; vsaj v pridobitev zakonite posesti, kajti brez nje nisi pravi posestnik nepremičnine (§-i 321., 322. in 441. obč. drž. zak.²⁾)

Gledé tradicije ali izročitve sta si Pfersche in Randa le navidezno navskriž: prvi imenuje izročitev kake reči naturalno opravilo, ker je treba, da prevzemnik v resnici razpolaga z rečjo³⁾; a Randi je sicer izročitev formalen čin, takoj pa se opomni, da ne more obstati za-se abstrakten sporazum, ne da bi se navel nagib, kateremu naj služi kaka reč.

Molčeč nameravata pogodnika poplačati kak dolg, doto nakloniti komu in druga opravila izvršiti. Tu gre torej le za to, ali zahteva zakonodavec navesti v pogodbi, kaj nameravata pogodnika z izročitvo, kaj ju je navedlo k izročitvi; odosno lahko zakon zahteva, da dokaže tožnik pred sodiščem nagib izročitve⁴⁾)

Premičnine izročamo lahko v jednakej obliki kakor nepremičnine; to sledi iz §-ov 315. in 427. obč. drž. zak.⁵⁾) Zlasti gledé nepremičnin je prvo določilo velevažnega pomena: „s posrednim posedanjem, kader nam imetnik kako reč prepusti,

¹⁾ Eigentum, str 391 opom. 17; stran 287, op. 56 h in 57.

²⁾ Predležeča trditve se vzdržuje proti Randovej „§ 321. in 322. sind eine Totgeburt.

³⁾ L. c. stran 134 opazka 8 in stran 135.

⁴⁾ Eigentum str. 302 in dalje.

⁵⁾ Pfersche, stran 146—148

se zadobi vse, kar je imel prejšnji imetnik in kar je po razločnih znamenjih predal, in ni treba, da bi se vsak del celote posebej prevzel.“

Kaj so znamenja, določuje zopet § 427. obč. drž. zak.: „pisma, ki lastnino dokazujejo; orodje, s katerim more zgolj prevzemnik sam reč vzeti v posest; in priznaki, združeni z rečjo, po katerih sleherni razločno uvidi, da se je reč v resnici izročila drugemu.“ Randa opiše na kratko pomen znamenja ali znaka: slehern čin, storjen v to svrhu, da se iz njega razvidi razločno resna volja pogodnikov.

Gledé na § 863. obč. drž. zak. je razločen znak sleherna izrecna izjava, ne tudi molčeča. Znaki nadomestujejo popolnoma „resnično“ izročitev iz roke v roko, Randa izvzema le listine, katere so mu simbolična izročitev; a slednje je krivo, kajti tudi listine so izrecno navedene v §-u 427. obč. drž. zak. Vsi v tem določilu popisani znaki ustvarjajo resnično, ne-le simbolno izročitev.¹⁾

Popolnoma veljavno izročajo se torej nepremičnine, hiša z zemljišči in premičninami vred, z listino, v katerej se bere, da so se sporazumele stranke o tem, kedaj stopi prevzemnik v posest zemljišča.

V dokaz posesti sklicuješ se lahko na posest sprednikov, kakoršna je razvidna iz zemljiške knjige, le-ta ti služi v dokazilo. Zadostuje, da si prevzel po javnej knjigi, v njej popisanim obsegu, ni treba resnično posamične parcele vzeti v posest; kolikor je zapisanih zemljišč ob izročitvi v javnej knjigi, toliko si jih prevzel; nasprotno izročevalec ti mora dokazati, da ti je manj izročil, nego stoji zapisanih v javnej knjigi.²⁾

Kmetško posestvo si prevzel veljavnim potom v posest:

- a) če so se vse prevzemniku dobro znane parcele natančno iz zemljiške knjige prepisale odnosno zapisale se v izročilnici; ali pa
- b) če ti jih je zročil izročevalec iz bližine, ne daleč od posamične parcele.

¹⁾ Randa, Besitz, stran 311—329, pa Eigentum, stran 306; njemu nasprotuje Burkhardt: System des österr. Privatrechtes, III. B. str. 45 v zgorenjem zmislu.

²⁾ Pfersche, l. c. str. 198; 146—148.

Vsekako naj se popišejo v izročilnicah natančno posamične parcele, jedna za drugo s številko in znakom obdelovanja; dobro je tudi pripomniti, da so se razkazala posamična zemljišča prevzemniku na mapi.

Takšna izročitev je po našem zakonu faktična, ne simbolična; ni ti treba hoditi od zemljišča do zemljišča, celo na lice mesta ne, nigar da bi še stopal po parcelah. Le pri zemljiščih, katera se uživajo vkupno, nerazdelno, naj oprezno stranki določita še meje.¹⁾

Vse to sledi iz §-ov 315. in 427. obč. drž. zak.

Od hiše kot središča kmetskega imetja precej oddaljeno zemljišče prevzameš s pritikinami in premičinami vred takoj v veljavno posest, če si le neposredno stopil v posest in užitek hiše.²⁾ Najvišje sodišče je istega nazora.³⁾

Sploh pa je v zmislu §-a 309. obč. drž. zak. mnogo zavisno od tega, kako tesno je hranil izročevalc posestvo, ali več ali manj očitno ž njim razpolagal in ravnal.

Če je reč tesno zvezana z izročevalcem, zadostuje, da se preseli v ravno takšno zvezo prevzemnikovo; gledé blizu hiše nahajajočih se zemljišč je zadostno, da si pridrži izročevalc za nedoločeno dobo, n. pr. do smrti, užitek, kar sledi iz §-a 319. obč. drž. zak. (constitutum).

Pri napravljanju izročilnic naj se povprašujejo stranke, katera zemljišča so oddaljena od hiše, katera ne; kajti če pravna zveza z izročevalcem ni dosti vidljiva, če je predmet od gospodarskega središča oddaljen, ne zadošča pridržek, skovan po §u 319. obč. drž. zak., treba bo v slednjem slučaju navesti parcelo za parcelo natančno, ter naj prevzemnik izrecno izjavi, da jih prevzame v posest (§ 427. obč. drž. zak.).

Po izročitvi imetja obveže se prevzemnik navadno, da bo plačal dolgove in bremena, vknjižene kakor nevknjižene, včasih tudi, da poravna bratu ali sestri s tem opraviлом določene dedinske deleže.

Največja muka je razumnikom in višjim sodiščem predležeča točka kmetskih izročilnic: ali lahko veljavno izroči lastnik svoje dol-

¹⁾ Randa, Eigentum, str. 350 in dalje.

²⁾ Pfersche, l. c. str. 198;

³⁾ G. U. W. 2037, 2217 in 8517.

gove, je-li sme tožiti upnik poleg prevzemnika tudi še starega dolžnika; smejo li v njihovih dedinskih pravicah morda prikrajšani nujni dediči izpodbijati pogodbo, in sicer iz kakšnega pravnega naslova?

V obče se trdi lahko ne gledé na premnoge in različne, nasprotujoče si nazore, da odločuje v tej točki dogovor mej pogodnikoma; slednji je odvažen za to, je-li se je hotel izpustiti izročevallec iz dosedanje dolžne obveze ali ne, ali naj bo še v bodoče poleg novega dolžnika obvezan.

Ko se je na kmetih raznesel glas o kakej izročitvi, prihrume navadno vsi upniki k notarju, ne da bi jih bil kdo klical. Tu sluhajo, se li tirjatev vsprejme v izročilnico ali ne, ter v kolikem znesku se cdobri.

Če pritrudi upnik pismeno, zadovoljivši se z novim upnikom, je opravilo gotovo; pokaže se ti podoba popolnega nakaza v zmislu §-a 1401. obč. drž. zak., po katerem odkazanec ali asignat plača nakazanca ali asignatarja, mej tem ko izstopi nakaznik ali assignant iz dolžne zaveze.

Za točno plačilo pa je nakaznik odgovoren slično odstopniku v zmislu §-a 1406. obč. drž. zak., kajti nakaz ni plačilo, marveč le opravilo, vsled katerega poskuša nakazanec priti do plačila.¹⁾

Opomniti pa je, da naj se v takem slučaju sprejme v izročilnico izrecna upnikova izjava, kajti usten dogovor ne bi zadostoval po besedilu §-a 888. obč. drž. zak., kateri slove:

„Če se je o pogodbi pismo napravilo, tedaj se ne ozira na ustne dogovore, o katerih kdo trdi, da so bili ob enem storjeni, ki pa se s pismom ne ujemajo, ali nove pristavke zapopadajo.“

Kader se nista pogodila pred izročitvo pogodnika z upnikom, tedaj ni popolen takšen nakaz; dvomljivo je, li sprejme upnik prevzemnika kot novega izključnega dolžnika ali ne?

¹⁾ Glej Hasenöhr: Österr. Obligationenrecht, 2. B. §-a 77., 78.; § 95.: „Geben an Zahlungsstatt“, in „Schuldübernahme, Zahlungsübernahme“; še jasnejše razpravlja to težko stvarino naš Krainz, System des österr. Privatrechtes, I. B., §-a 136. in 137.: „Zahlungsmandat“ in „Assignment“; a najboljše pa Canstein v brošuri: „Chek, Wechsel und deren Deckung“. §-i 2.—4.

Radi te pomanjkljivosti kaže se takšno opravilo le kot mej izročevalcem in prevzemnikom veljavna pooblastitev.

Če je pa upnik na izročnem posestvu vknjižen, zlasti na dobrej stopinji, n. pr. „primo loco“, potem nima zanj izročitev itak nobenih hudih posledic; posestvo je že po sebi za tirjatev zastavljeno, lastnik celo o s o b n o ni obvezan k plačilu, temveč nepremičnina jamči v to svrho po glasu § ov 443., 461., 466., 928. in 1500. obč. drž. zak., kar je posebno jasno iz novele, določujoče „hipotekarno tožbo“, to je naredbe justičnega ministerstva z dne 19. septembra 1860, št. 212. Da je preložitev dolgov nakaz v „nepopolnem“ zmislu, treba je izrecne izpustitve izročevalca po prevzemniku, tako da je prvi obveze prost; naj se torej v izročilnico vpiše: „Prevzemnik N. N. pa prevzema v svojo izključno plačilno obljubo vse izročevalčeve dolgove“ — ali nekatera bremena, kakor sta se sploh dogovorila pogodnika.

Pogostoma vrši se izročitev imetja, ne da bi se bil pogovoril izročevallec pred izročitvo z upnikom; slednji izve čestokrat mnogo pozneje, da je dobil novega dolžnika.

Upnik ni zavezan, kar tako izpustiti svojega starega dolžnika, ni treba mu potrditi novega usiljenca, kateri je čestokrat nezanesljivejši mimo prvega.

Brez upnikove privolitve narejena izročilnica, kazoča se kot poskušen nakaz, izpremeni se takoj, ko zavrne obveščeni upnik novega dolžnika usiljenca v plačilen ukaz, v katerem upnik v zmislu §-a 1019. obč. drž. zak. ne izgubi starega dolžnika, temveč mu odslej, od obvestitve računši jamčita dve osobi za plačilo, poleg starega še novi dolžnik, to je prevzemnik.

Napominano določilo pa slove:

„Ako je pooblaščenec dobil in sprejel naročilo, tretjemu kako korist nakloniti, zadobi tretji brž, ko mu je to pooblastilec ali pooblaščenec naznanil, pravico enega ali drugega tožiti“, to je ali izročevalca ali prevzemnika.

Da je tožba zoper izročevalca dopustna, je ob sebi umevno; slednji je dolžnik, on se je upniku obvezal; o tem zakon tudi ničesa novega ukrenil ni. Kar pa ni takoj umljivo,

je dopustnost tožbe zoper prevzemnika, s katerim doslej upnik ni bil v nikakej pravnej zvezi.

Razmotrivanje izročilnic ni nikoder doslej v tolikem obsegu izvršilo se; a treba je takšne razprave z ozirom na bodoče prepire mej izročevalcem in prevzemnikom z jedne strani, pa izročevalcem in upnikom z druge strani.

S §-om 1019. obč. drž. zak. upeljal je zakonodavec načelo, po katerem nakloniš sleherniku nepogodniku kako korist; s tem zgrudilo se je v prah staro rimskopravno načelo, da velja pogodba le mej pogodnikoma.

Ta napredek pa velja le za kako naklonjeno korist, mej tem ko ne smeš in ne moreš zakonito obvezati ali obremeniti nepogodnika; naš zakon ne pozna takozvanih: „Verträge zu Lasten Dritter“.¹⁾

Čudno je, da se zavija naklonilo koristi v obliko pooblastitve; sigurno se razvije iz pogodeb na korist nepogodnikom še posebna oblika opravil v civilnem zakoniku.

Veljajo pa izročilnice, napravljene po kroju §-a 1019. obč. drž. zak., kakor za vknjižene tako za ne vknjižene dolgove.

Čuditi pa se je v obče omahljivosti avstrijskih sodišč, da včasih zahtevajo od upnika tožnika, da se mu pridruži še izročevalec kot namestnik pomočnik.²⁾

Nakaz ali asignacija se loči torej temeljito od plačilnega naročila (Zahlungsmandat). Pri „nakazu“ se odveže stari dolžnik, ostane upniku le prevzemnik; pri „plačilnem naročilu“ ali pogodbi, narejenej v korist nepogodniku, pa se nam kažeta vštrec dva dolžnika: izročevalec in prevzemnik.

Razumno je, da za-se prevzemnik lahko odveže izročevalca od obveze z obljubo, da bo odslej sam plačnik, ter izročevalec tožbe obvarovan; ali taka obljuba, napravljena mej pogodnikoma, nepogodniku na škodo, nikakor pa ne na korist, ne veže upnika, kateri se pogodbi ni pridružil.

¹⁾ Hasenöhr I. c., I. B., drugi nat., 1892 str. 448—483. Primeri razun knjig pri prejšnji opazki navedenih še velezanimivo knjigo: Pandekten von Dr. Ferd. Regelsberger I. B. 1893, § 159.: „Die Stellvertretung“.

²⁾ V Babnikovej „terminologiji“ se nahaja za ta pojem le beseda „namestnik“, katera se mi z ozirom na svojosti take osebe v civilnem pravnem postopku ne vidi zadostna. V stvari primeri Hasenöhr I. c. I. B. str. 473.

Nepogodniku kot upniku je navzlic takemu dogovoru slobodno, da toži ali izročevalca ali prevzemnika.

O tem se ne bi bilo smelo nikoli dvojiti; navaden, priprost človek uvažuje reč z družega stališča; izročilnice preskočijo namreč dedinski red, razpolagajo z imetjem, do katerega imajo pristopnost tudi nujni dediči; pravično je, da slednji postopajo lahko tudi zoper izročevalca, če so v nujnem deležu prikrajšani.¹⁾

Pozneje naj se razpravlja o tem, kako je nujnim dedičem izpodbijati izročilnice iz naslova darilne pogodbe; v kolikor je namreč prevzemnik njim na škodo preveč obdarjen po presežku, kazočem se po odbitku dolgov in raznovrstnih bremen. To se zgodi na podlagi §-a 951. obč. drž. zak.

Izročevalec izgovarja si navadno manj ali več obsežen preužitek.

Če si pridržiš v izročilnici le dosmrtni užitek do kake njive ali pa rabo stanovanja, tedaj ta pridržek ni nikak dolg, nobeno breme prejemnikovo; pridržek utesnuje le darilo, odnosno se slednje odloži do trenutka, kader ugasne pravica, izražena v pridržku; tak trenotek pa je navadno izročevalčeva smrt.

Preje se je že dokazalo, da je tak pridržek znamenje izročene in prevzete posesti v zmyslu §-a 319. obč. drž. zak., gledé reči namreč, katere se nahajajo v tesnej izročevalčevij hranitvi.

Opomniti je še le-to gledé pridržka, da treba izraziti ga v pravnoveljavnej obliki, kot pravico služnosti.

Pridržek užitka do nekaterih zemljišč izraža se s tem, da dovoljuje prevzemnik omejitev lastninske pravice po zabeležku, da pristoji do te ali druge parcele izročevalcu dosmrtna služnost užitka (§i 509., 511., 520. obč. drž. zak., § 12. odst. 2., odnosno § 20. lit. a) zemlj. zak.).

Seveda se ta zakonita določila nekoliko po strankinih dogovorih lahko predrugačijo, na primer, da je izročevalec gledé sebi pridržanih predmetov odvezan od slehernih dolžnosti in bremen.

¹⁾ Hasenöhr, l. c. I. B., str. 469., opazka 32.

Pridržana ali z izročilnico še-le ustvarjena pravica do rabe stanovanja opira se na določila §-ov 521. in 522. obč. drž. zak. V svojo izbo uvede izročevalc lahko svojo deco s posli vred, ne pa tudi žene iz družega zakona niti njenih otrok, zlasti ne, če se je izgovorila soba le prvej ženi in njenemu soprogu. Če pa je pravica neomejeno dogovorila se, tedaj sprejme lahko sprog tudi ženo iz družega zakona v svojo izbo.¹⁾

Najboljše je pač, če izraziš v izročilnici, da ostane preživečemu užitek ves izpogojeni preužitek; ako se ni ničesa o tem določilo v pogodbi, odpade po smrti jednega užitarja polovica vsega preužitka; to je že nekaka domneva.

Izjava pa se lahko ta domneva iz §-a 484. obč. drž. zak., kateri velja sploh za služnosti, bodisi zemljiške ali osobne služnosti; to se kaže že iz nadpisa pri §-u 482. obč. drž. zak.

Kar se izročevalcu odpravlja v prihodkih, kakor poljskih pridelkih, in včasih v novcih za jeden teden, ali po mesecih, imenuje se v pravnem zmislu prihodek ali renta.

Do najnovejše dōbe prištevali so praktični juristi take dolžnosti v naturalijah osebnim služnostim, akopram je določil § 530. obč. drž. zak., da „stanovitni letni prihodki niso nobena taka osobna služnost, in da se morajo torej po svoji naravi na vse naslednike prenašati.“

Torej se ravnao taki obeti po določenih §-ov 1284.—1286. obč. drž. zak.²⁾

Kader se o rokih dvoji, pravi § 1285. obč. drž. zak., se plačujejo taki preužitkarski dohodki za tri mesece naprej, ter preneha preužitek „s smrtjo tega, od kogar življenja zavisi.“

V občeh pa se odpravljanje prihodkov ravna po šegi in običaju. V Kranjcih, zlasti Dolenjcih se „živež“ odpravlja predobno ali anticipando, vedno o sv. Martinu, leto za letom.

(Konec prihodnjič.)

¹⁾ Glej razsodbe najvišjega sodišča, navedene pri Gellerju: Oesterr. Justizgesetz, I. B., 4. natis, 1886, pri §-u 521. obč. drž. zak.

²⁾ Gledé razsežnega književništva v predležeči stroki glej navajanja v Hasenöhrlovej knjigi. B. I. str. 448; primeri tudi moj članek iz letnika 1889. časnika „Not. Zeitung“.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zaveza, da se bode prejelo pivo ali žganje samo od gotovega podjetnika, oziroma da se opušča dobava teh izdelkov od drugega kakor od določenega podjetnika, in tej zavezi odgovarjajoča pravica ne more biti predmet zemljiškoknjižnega vpisa.

(Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča št. 133: pleniss. sklep z dne 25. februarija 1896, ad št. 563).

Pravosodno ministerstvo izročilo je predsedništvu najvišjega sodišča poročila večih višjih deželnih sodišč, iz katerih se je razvidelo, da nekaj časa sem niso redke zahteve za zemljiškoknjižni vpis zaveze, da se bode prejelo pivo ali žganje samo od določenega podjetnika, pri zemljiški zavezanca in da sodišča napram takim zahtevam jako različno postopajo, ker se večkrat takim zahtevam ugotovi, in se dotični vpis izvršuje zopet na prav različen način, nasprotno pa, da nekatera sodišča odklanjajo zemljiškoknjižni vpis takih zavez. Vsled tega se je na izrečno željo pravosodnega ministerstva prašanje o dopustnosti omenjenih zemljiškoknjižnih vpisov razmotrivalo v najpopolnijem senatu, v katerem se je sprejel na čelu navedeni pravni stavek ter sklenilo, da se ga vpiše v knjigo judikatov.

Merodajna so bila za to nasledna razmotrivanja:

V prvi vrsti je gotovo, da zaveza, da se bode prejelo gotove izdelke, posebno pivo in žganje samo od določenega podjetja, oziroma iz te izvirajoča zaveza, da se opusti dobavo teh izdelkov od drugega podjetja, nima značaja zakonito določene omejitve lastninske pravice, kakor je določena v §-u 359. obč. drž. zak. v slučajih, da je ločena pravica do osnovine od pravice do dohodkov za fevdna, dedno-zakupna in večno-dačna zemljišča in v §-u 629. obč. drž. zak. tudi za fidejkomise, dalje v §-u 913. obč. drž. zak. tudi za slučaj fidejkomisarske nadomestitve. V teh zakonito določenih slučajih omejitve lastninske pravice je predmet zemljiškoknjižnega vpisa, kar izhaja tudi iz §-a 174. zakona z dne 9. avgusta 1854. št. 108. drž. zak. nepopolna ali omejena lastnina in ni treba posebne zaznambe,

da se razvidi ta omejitev, vsled česar teh slučajev tudi ne omenja § 20. zemlj. zak.

Na slučaj, o katerem je tu govor, mogla bi se uporabljati le določba §-a 358. obč. drž. zak., po kateri vse druge omejitve po zakonu ali po volji lastnika ne odpravijo popolnosti lastnine. Ako se pa razmotriva prašanje, če se sme le-ta zaveza kot omejitev lastnine zemljiškoknjižno vtelesiti v podobi zaznambe, mora se v prvi vrsti opozarjati na to, da se sme knjižna zaznamba izvršiti le pod pogojem, da je po zakonu dopustna, ker dovolitev take zaznambe ni prepuščena izprevidnosti zemljiškoknjižnega sodišča. Kakor znano, rešilo se je to prašanje definitivno po §-u 20. zemlj. zak. V tem oziru ni treba dalje razmotrivati, da bi se zemljiškoknjižna zaznamba one vrste, o kateri se tu govori, nikdar ne mogla subsumovati pod prvo obeh kategorij zaznamb, katere razločuje ta paragraf, ker v zemljiškoknjižnem zakonu in v civilnopravnem redu o takih zaznambah ni govora; pa tudi v prvo kategorijo se takošne zaznambe ne more uvrstiti, ker se v §-u 20., *lit. a*) zemlj. zak. izrecno pravi, da se sme zemljiškoknjižna zaznamba izvršiti le v poočitbo osebnih razmer, zaznamba pa, katere smoter ne bi bil le ta, da bi vezal samo sedanjega lastnika, ampak tudi vse njegove pravne naslednike, gotovo ni namenjena poočitbi osebnega razmerja. Omejitve imovinske uprave, katero ima pred očmi § 20., *lit. a*) zemlj. zak., so ravno take, da imajo po zakonitem predpisu proti tretjim tudi tedaj svojo veljavo, če niso vpisane v zemljiško knjigo; nedoletnost, varuštvo, podaljšba očetovske ali varstvene oblasti, razglasitev konkurza kažejo napram tretjim svoj vpliv tudi tedaj, če se ne dajo razvideti iz knjige, vknjižijo se, ker in ne, da imajo veljavo proti tretjim. Njih vknjižba v podobi zaznambe izvrši se deloma v to svrhu, da se onim osobam, katere hočejo sklepati pravna opravila o zemljiščih ali knjižnih pravicah, olajša rabo zemljiške knjige, deloma pa, kakor določuje zakon (§ 20. *lit. a*) zemlj. zak.) sam, da se učini, da kdorkoli v dotičnem zemljiškoknjižjem vložku pridobi vknjižbo, se ne more sklicevati na to, da ni vedel za te razmere. Vsaka druga interpretacija predležčega zakonitega mesta, katera seže dlje, izpodleti, če se pomisli, da zakonodavec gotovo ni mogel nameravati, predpisati: nedoletnost, kuratela itd. ima le tedaj veljavo proti tretjim, ako je zaznamovano v zemljiški knjigi.

Iz predstojećih izpeljav izhajati mora neobhodno, da po obstojećih zakonih zemljiškknjižna zaznamba ni sposobna za izvedenje vknjižbe one zaveze, o kateri se je začetkoma govorilo in da torej z ozirom na to, kar se je preje navedlo, taka vknjižba v podobi omejitve lastnine po obstojećih zakonih ni dopustna.

Praša se dalje, je-li se da za vpis, o katerem se govori, rabiti pravna podoba služnosti? V tem oziru se mora upoštevati načelo §-a 472. obč. drž. zak., po katerem se po služnostni pravici zaveže lastnik, drugemu na korist, gledé svoje stvari nekaj trpeti ali nekaj opustiti. Iz tega takoj sledi, da za vpis v podobi zaveze, da se opusti dobava opojnih pijač od vsakega družega podjetja, kakor od določenega — in samo v tej podobi mogla bi se pravna podoba služnosti z ozirom na načelo: *servitus in faciendo consistere nequit*, tu upoštevati — pravna podoba služnosti in sicer radi tega ni sposobna, ker se taka opustitev lastnika ne nanaša na njegovo stvar. Zaveza lastnika in njegovih, kateri žive žnjim v skupnem gospodarstvu, in poslov, deloma tudi njegovih gostov k tej opustitvi, mogla bi se izvajati le iz razmerja navzočnosti teh oseb na služnem zemljišči. To pa gotovo ni opustitev gledé zemljišča.

Za zemljiškknjižni vpis navedene zaveze mogla bi se morda upoštevati tudi pravna podoba realnega bremena, kakor jo navaja § 12. zemlj. zak., ker se po tem zakonitem določilu pripoznava, da realna bremena tudi za časa zemljiškknjižnega zakona z dne 25. julija 1871 morejo biti predmet vpisa v zemljiško knjigo. Bodisi pa pomen in obseg pojma »realna bremena« sploh in posebno za avstrijsko pravo še tako prepiren, vender bi se menda gledé zaveze, o kateri je tu govor, ne moglo dvomiti, da se le-te po novejšem avstrijskem zakonodavstvu sedaj ne morejo več ustanavljati kot realna bremena. V tem oziru je namreč merodajno načelo, katero navaja ces. patent z dne 7. septembra 1848., št. 1180. z. j. z.: 11. Tudi sila gledé piva in žganja z zavezami, katere se drže te sile, ima odpasti.« Sežaj tega načela dobil je avtentično interpretacijo z ukazom ministerstva za notranje stvari z dne 11. julija 1894, o izvedbi zemljiške odveze v Šleziji (glej jo v Hye-jevi zbirki pravosodnih zakonov in ukazov, I. zv. št. 182, str. 400). Tam slove najprvo § 1.: »Po zakonu z dne 7. septembra 1848 izrekle so se že splošno odpravljene, ne da bi se moglo zahtevati odškodovanje . . .

3. Sila gledé piva in žganja, to je zaveza, te pijače prejemati od bivših imetnikov samoprodaje ali od posestnikov pivne in žganjske regalije, kateri so stopili na njih mesto, z zavezami, katere so bile z ono pravico spojene, ne krateč enakih zavez in pravic, katere so se ustvarile po zasebno pravnih pogodbah.« Dalje pravi § 70.: Brez odškodnine nehati morejo sledeče dolžnosti in pravice, izvira-joče iz emfitevtskih in drugih pogodb o razdeljeni lastnini: . . .

c) Zaveza krčmarjev, da kupujejo pijače od gospodske (oziroma od imetnikov samoprodaje), ako se ta zaveza ni pogodila v prvotni ali poznejši emfitevtski ali drugi obstoječi pogodbi, skleneni o delitvi lastnine; v nasprotnem slučaju pridržuje se rešitev prašanja gledé odškodnine vredbi samoprodajne pravice; d) ne gledé na vsebino pogodbe zaveza krčmarjev, da prejemajo od imetnikov samopro-daje svojo določeno količino pijače n. pr. za vsak sodček piva toliko žganja.« Ako se te določbe razmotrivajo in dalje pomisli, da se je samoprodajna pravica povsod, kjer je obstajala vsaj principijelno odpravila (češki dež. zak. z dne 30. aprila 1869, šte. 55. dež. zak.; mor. dež. zak. z dne 29. aprila 1869, št. 23. dež. zak.; slež. dež. zak. z dne 23. maja 1869, št. 18. dež. zak.; gal. dež. zak. z dne 30. de-cembra 1875 in z dne 8. decembra 1877, št. 55. in 56. dež. zak. z l. 1877. in z dne 22. aprila 1889, št. 30. dež. zak.; buk. dež. zak. z dne 7. julija 1876, št. 6. dež. zak. z l. 1879. in z dne 30. aprila 1889, št. 19. dež. zak.), da se je posebno na Češkem, Moravskem in Šleziji odprava samoprodajne pravice malo pred izdajo zemljiškoknjžnega zakona izvršila, mora se vpravičeno domnevati, da se je gledé zavez, o katerih se tu govori, nadaljna dopustnost njih vpisa po nave-denih zakonitih določilih izključila in da zemljiškoknjžni zakon, ako rabi besedo »realna bremena«, gotovo ni imel pred očmi takih zavez. Z ozirom na to opravičena je trditev, da se zaveze te vrste tudi v pravni podobi realnega bremena ne dajo vpisati. Dalje z ozirom na načelo §-a 14. odst. 1. zemlj. zak. gotovo ne more biti dvomljivo, da se za večkrat omenjene zaveze tudi ne more vknjižiti zastavna pravica. Ako bi se pa hotelo za škodo, ki bi nastala, ako bi se prestopila prepoved, katero ustanavlja taka zaveza, oziroma za konvencijsko kazen, ki je določena za prestopek prepovedi, vknji-žiti zastavno pravico, mora se poudarjati prašanje o dopustnosti takega vpisa in pogoji te dopustnosti po §-u 14. odstavek 2. zemlj. zakona.

Ker se za vpis začetkom navedenih zavez na drugo kakor na omenjene pravne podobe zemljiškoknjižnega vpisa po stvarni naravi in zakonitih določbah ne more misliti, izhaja iz tega sploh nedopustnost zemljiškoknjižnega vpisa zavez, o katerih se govori.

b) Od prispevkov k dobrodelnemu zakladu, kateri omenja dekret dvorne pisarnice z dne 28. aprila 1807, št. 809. z. j. zak., oproščene so samo zapuščine onih vojaških oseb, katere našteva § 8. zakona z dne 31. decembra 1891, št. 72. dež. zak. za Nižjeavstrijsko.

Mestno del. okrajno sodišče na Dunaji, notranje mesto I. odmerilo je od čiste zapuščine na Dunaji umrle vdove podmaršala X. prispevek k občemu priskrbljavalnemu zakladu in ukazalo zastopniku dedičev, da plača te pristojbine, ker so po dekretu dvorne pisarnice z dne 28. aprila 1807, št. 809. z. j. z. oproščene plačevanja tega prispevka samo zapuščine onih oseb, katere spadajo pod vojaško sodstvo, le-ta uvet se pa pri zapuščini zapustnice z ozirom na določilo sedaj veljavnega pravilnika vojaške sodne oblasti z dne 20. marca 1869, šte. 78. drž. zak. ne izpolni in ker manjka vsak razlog, da bi se dobrot, katero dovoljuje navedeni dekret dvorne pisarnice, razširila na zapuščine vseh onih oseb, katere so stale po določilih o sodni oblasti, ki so veljala za časa izdaje onega ukaza, pod vojaško sodno oblastjo, po sedaj veljavnem pravilniku o vojaški sodni oblasti pa k letej več ne spadajo.

Višje deželno sodišče potrdilo je to odločbo iz njenih razlogov.

Najvišje sodišče zavrnilo je z odločbo z dne 3. marca 1896, k št. 2253 izvanredni revizijski recurz.

Razlogi:

Dekret dvorne pisarnice z dne 28. aprila 1807, št. 809. z. j. z. se glasi: »Kakor so se bile zapuščine oseb, katere so umrle na Dunaji in so spadale pod vojaško sodno oblast, oprostile l. 1803. od odstotnega plačevanja za občo holnišnico, ostanejo naj le-te oproščene tudi iztirjavanja polodstotka za dobrodelni zaklad, kakor se je sklenil 15. junija t. l.« Iz tega sledi, da naj je v zmislu tega dekreta dvorne pisarnice oproščenje zapuščin vojaških oseb od pri-

spevka k dobroduelnemu (sedaj preskrbljevalnemu) zakladu na ravno ta način in pod istimi uveti nastopilo, kakor je bilo to gledé prispjevka k bolnišničnemu zakladu. Na mesto slednjega stopil je sedaj po zakonu z dne 31. dec. 1891, šte. 72. dež. zak. za Nižjeavstrijsko prispevek k zakladu za bolnice in odgovarja torej zmislu in tendenci preje navedenega dekreta dvorne pisarnice, da se tudi od prispevka k preskrbljevalnemu zakladu oproste samo zapuščine onih oseb, katere so po ravno navedenem zakonu z leta 1891. oproščene prispjevka k zakladu za Dunajske bolnice.

Ob jednem se je sklenilo, da se vpiše na čelu navedeni pravni stavek v repertorij izrekov pod št. 162.

c) Slučaj izpodbojne pravde.

S tožbo de pr. 2. junija 1895, šte. 4083 je Marija J. zahtevala:

Toženka Helena Č. in ned. Janez Č., poslednji zastopan po svojem očetu in zakonitem zastopniku Roku Č., morata pripoznati, da je med Rokom Č. in Heleno Č. gledé zemljišč vlož. šte. 138, 139, 259 kat. obč. Sv. Magdalena in vlož. šte. 120 kat. obč. Sv. Janez pri Podčetrtku dne 14. decembra 1894. l. sklenena kupna pogodba in v tej kupni pogodbi ned. Janezu Č. naklonjena očetova dedščina 300 gld. tožnici nasproti brez vpliva in neveljavna; Helena Č. mora dovoliti, da sme tožnica za iztirjanje tirjatve na stroških iz poravnave z dne 18. decembra 1894, šte. 9239 in eksekucijskih stroškov, skupaj 94 gld. 71 kr. pôtem eksekucije poseči na zemljišča vlož. šte. 138, 139, 259 kat. obč. Sv. Magdalena in vlož. šte. 120 kat. obč. Sv. Janez pri Podčetrtku, ned. Janez Č. pa mora dovoliti, da se eksekutivna zastavna pravica za iztirjanje navedene tirjatve pri omenjenih zemljiščih vknjiži pred zastavno pravico, ki je pri teh zemljiščih za varnost njegove dedščine 300-gld. na njegovo korist vknjižena na podlagi kupne pogodbe z dne 14. decembra 1894. l., konečno morata oba toženca nerazde'no v 14 dneh povrniti tožnici povzročene pravdne stroške, vse to tako gotovo, ker bi ju sicer eksekucija zadela.

Okrajno sodišče v Š. je tej zahtevi ugodilo z razsodbo z dne 31. avgusta 1895, šte. 6052.

Razlogi:

S kupno pogodbo z dne 26. aprila 1893. l. je Rok Č., oče današnjih tožencev, kupil od tožnice posestvo vlož. šte. 160 kat. obč. Sv. Magdalena za 460 gld. Ker Rok Č. te kupnine v dogovorjenem času ni plačal, ga je tožnica kot prodajalka tožila in vsled te tožbe sklenila sta ona in pa Rok Č. sodno poravnavo de pr. 18. decembra 1894, šte. 9239 zastran navedene kupnine. Ker pa Rok Č. zopet ni plačal, pričela je proti njemu eksekucijo in ker je Rok Č. druga svoja zemljišča, namreč vlož. šte. 138, 139 in 259 kat. obč. Sv. Magdalena in vlož. šte. 120 kat. obč. Sv. Janez pri Podčetrtku s kupno pogodbo z dne 14. decembra 1894. l. že bil prodal prvoimenovani toženki, svoji hčeri, se je eksekucija vršila le samo gledé zemljišča vlož. šte. 160 dav. obč. Sv. Magdalena, katero si je bil pridržal in pa njegovega premakljivega premoženja. V teku te eksekucije, in sicer dne 25. februarija 1895. l. je Rok Č. prodal še to zemljišče Jerneju in Ani Š. za 300 gld. in ta dva sta obljubila, da bodeta ta znesek plačala tožnici na račun njene tirjatve iz kupne pogodbe z dne 26. aprila 1893. l. v zvezi z navedeno poravnavo v znesku 460 gld. Gledé kupninskega ostanka 160 gld. ter tožbenih in eksekucijskih stroškov pa sta Rok Č. in tožnica istega dne dogovorila in podpisala izjavo, v kateri je tožnica pravoveljavno izrekla, da je ostanek na kupnini 160 gld. Roku Č. odpustila, in sicer zaradi tega, ker ta (Rok Č.) družega premoženja nima, kakor vinograd (vlož. šte. 160 dav. obč. Sv. Magdalena), ta (vinograd) pa več kot 300 gld. vreden ni; Rok Č. pa je v tej izjavi se zavezal, da bode pri dru. H. v Celju plačal vse stroške, ki so v tej zadevi (namreč gledé kupnine 460 gld.) narasli; ob enem je Rok Č. v varnost teh stroškov, kateri so bili po povedbah v tožbi do 25. februarija 1895. l. narasli v znesku 74 gld. 69 kr., zastavil delni znesek 80 gld., oziroma 85 gld. od svoje tirjatve 105 gld. iz pogodbe z dne 14. decembra 1894. l., sklenene s prvoimenovano toženko Heleno Č. Konečno sta Rok Č. in tožnica v navedeni »izjavi« izrekla, da nima nobeden od drugega nič več tirjati. Po tej izjavi je tožnica eksekucijo nadaljevala proti Roku Č. v iztirjanje navedenih, do 25. februarija 1895. l. naraslih tožbenih in izvršilnih stroškov, ter je v to svrhu dala eksekutivno zarubiti in konečno tudi prodati navedeno tirjatev Roka Č. proti prvoimenovani toženki Heleni Č. v znesku 105 gld., za katero se

je pri dražbi dobilo samo 20 gld. 50 kr. Zaradi stroškov, ki so nastali do dne dogovorjene izjave z dne 25. februarija 1895. l. in onih, ki so narasli po tem dnevu, skupaj v znesku 115 gld. 21 kr. po odbitku prej navedenih 20 gld. 50 kr., izpodbija sedaj tožnica s tožbo kupno pogodbo, katero je prvoimenova toženka Helena Č. sklenila z Rokom Č. dne 14. decembra 1894. l. in s katero pogodbo je poslednji svojemu ned. sinu Janezu Č. drugotožencu naklonil 300 gld. na račun očetove dedščine. Tožnica namreč trdi, da se je Rok Č. s to pogodbo iznebil vsega svojega imetja razun prezadolženega zemljišča vlož. štev. 160 kat. obč. Sv. Magdalena, in sicer v namenu, da bi svoje upnike, sosebno pa tožnico, oškodoval za stran navedene tirjatve 460 goldinarjev s pripadki, oziroma za stran stroškov in da sta današnja toženca za to nakano Roka Č. vedela, ko sta sklenila z njim navedeno pogodbo. Kar se tiče prve okolščine, se priznava od obeh strank in so to potrdile tudi priče, da je Rok Č. za časa, ko je že bil tožen, vse prodal, ter si le pridržal zadolženo gorico (vlož. štev. 160 kat. obč. Sv. Magdalena) in da si je od kupnine pridržal le 105 gld. in še to svoto tako, da ima pravico vsako leto porabiti le majhen znesek po potrebi, večji del ostale kupnine, namreč 300 gld. naklonil pa svojemu ned. sinu, drugotožencu na račun očetove dedščine, dasi tudi še tačas ni bil zadostil svoji dolžnosti napram tožnici. Vgovor tožencev, češ, tožnica je preneglo tirala eksekucijo na ostali del omenjene kupnine, ni na mestu, kajti tirjatev, zaradi katere se je eksekucija vršila, bila je ne samo gledé glavnice in obresti, temveč tudi gledé tožbenih stroškov že zdavnaj v plačilo zapadla; narasli so bili, kakor povedano, tudi že izvršilni stroški v znesku nad 30 gld.; toženca ne moreta zahtevati, da bi tožnica čakala na plačilo do smrti Roka Č. in da bi se naj zadovoljila z zneskom, ki bi tisti dan ostal od omenjene kupnine. Tožnica je imela marveč pravico ob dogovorjenem času zahtevati in iztirjati vso glavnico z obrestmi in stroški vred, kar se ji je izvršilnim pôtem posrečilo le gledé majhnega zneska 20 gld. 50 kr. Da so po »izjavi« z dne 25. februarija 1895. l. nastali novi izvršilni stroški, ni krivda tožnice, ampak Roka Č., ker ni plačal; njegova izjava, da ostane ostanek njegove kupninske tirjatve zastavljen za stroške, se ne more zmatrati za plačilo. Jasno je torej, da Rok Č. za časa vložene tožbe ni imel nobenega imetja več, iz katerega bi tožnica mogla dobiti plačilo in pri tem

ostalo bi tudi, ko bi tožnica ne imela pravice, izpodbijati kupno pogodbo z dne 14. decembra 1894. l. in v tej pogodbi drugotožencu naklonjeno tirjatev 300 gld. Ker je Rok Č. le par dni pred poravnavo, skleneno s tožnico, prodal svoja zemljišča svoji hčeri, prvotoženki, ker v dotični kupni pogodbi niti ni omenil kupninske tirjatve 460 gld., katero je imela tožnica od njega tirjati iz kupne pogodbe z dne 20. aprila 1893. l., dasiravno je odkazal prvotoženki Heleni Č. vse druge, vknjižene in nevknjižene dolgove v plačilo, ker je dalje drugotožencu naklonil brezplačno 300 gld., iz vseh teh okoliščin je razvidno, da je Rok Č. namenoma se iznebil svojega imetja na škodo tožnice. Za ta namen sta vedela in morala vedeti toženca; kajti ona sta kot sin in hči Roka Č., kakor sama priznata, do sklepa kupne pogodbe z dne 14. decembra 1894. l. ž njim živela v skupnem gospodarstvu in še zdaj živita v istem razmerju; ona sta tudi priznala, da sta imela vednost o kupni pogodbi z dne 24. aprila 1893. l., s katero je tožnica njiju očetu prodala zemljišče vlož. šte. 160 kat. obč. Sv. Magdalena za 460 gld., kakor tudi da je njiju oče tožnici to kupnino dolžan ostal, in da je tožnica za to kupnino tožila. Toženca nista trdila, še manj pa dokazala, da jima poslednja okolščina pred sklepom ali za časa izpodbijane pogodbe ni bila znana, sicer pa toženca sama pravita, da sta za poslednjo okolščino izvedela, ko se je njih očetu dostavila tožba zaradi dolžnih 460 gld. s pr., kar se je z ozirom na nje vložitev sub pr. 21. novembra 1894, šte. 8451 gotovo že zgodilo pred 14. decembrom 1894. l. kot dnevom sklepanja izpodbijane kupne pogodbe. Kar se konečno tiče trditve drugotoženca, da je bajé od svojega zaslužka svojemu očetu večkrat dajal večje ali manjše zneske kot posojilo, se dotični dokaz za to trditev po glavni prisegi ne more dopustiti, ker toženec ni navedel nobenega zneska in tudi ne časa, koliko in kdaj je svojemu očetu kaj posodil ali drugače s svojim premoženjem pomagal, za kar bi mu poslednji moral biti hvaležen in kar bi njegovo, sicer brezplačno naklonitev večkrat omenjenih in izpodbijanih 300 gld. opravičilo. Iz teh razlogov moralo se je tožbeni zahtevi kot v zakonu vtemeljeni ugoditi,

Višje deželno sodišče je z naredbo z dne 13. novembra 1895, šte. 9519 ugodilo apelaciji tožencev ter zavrnilo tožbeno zahtevo.

Razlogi.

Pravo trdita toženca, ako v svoji apelaciji poudarjata, da je prvi sodnik premalo uvaževal dogovor z dne 25. februvarija 1895. l. Pristnosti te listine nobena stranka ni tajila. S to listino je tožnica odobrila pravno in stvarno razmerje, kakor je bilo dne 25. februvarija 1895. l. Ona je vedela, da je njen dolžnik Rok Č. takrat svoja, v tožbeni zahtevi navedena zemljišča že bil izročil svoji hčeri Heleni Č. in da ni imel drugega premoženja, na katero bi bila mogla seči, kakor le ostalo kupnino 105 gld. To sledi že iz vsebine tega pisma in je bilo tudi vzrok, da je tožnica svojemu dolžniku od kupnine odpustila 160 gld. Ker je tožnica to pismo podpisala, je sprejela ponudbo Roka Č., da bode on plačal pri dru. J. H. vse stroške, ki so v tej zadevi narasli. Na ta način se je tudi zadovoljila, da ji je Rok Č. za varnost njene tirjatve zastavil svojo tirjatev proti Heleni Č. v ostalem znesku 80 gld. Zadnji stavek te izjave se glasi, da za naprej pogodnika nimata nikakih tirjatev več eden do drugega. Tudi ta stavek se ne more drugače razumeti, kakor da se je Marija J. zadovoljila z omenjenim dogovorom. Z ozirom na to, in ker je Marija J. dne 25. februvarija 1895. l. poznala imovinske razmere Roka Č., ni več dopustno, da bi še izpodbijala pravno opravilo svojega dolžnika iz časa pred onim dogovorom, ki ji je bilo takrat že znano, namreč kupno pogodbo z dne 14. decembra 1894. l. Trditi se ne more, da bi bil hotel Rok Č. oškodovati Marijo J., zlasti ne, ker je Marija J. v izjavi z dne 25. februvarija 1895. l. sprejela dolžnikovo ponudbo. Tudi zaslišane priče potrdile so, da je bila volja obeh strank, da bi zadeli Roka Č. samo do 25. februvarija 1895. l. narasli stroški. Akoprav Rok Č. svoje dolžnosti ni izpolnil, zavoljo tega še Marija J. vender nima vzroka, izpodbijati pravno opravilo, ki se je že poprej sklenilo in je bilo Mariji J. znano pri dogovoru z dne 25. februvarija 1895. l. Ako je pa dokazano, da Rok Č. ni nameraval Marijo J. oškodovati, izpodbojna tožba nima več podlage. Apelaciji tožencev se je moralo torej ugoditi, prva sodba se mora predrugачiti in tožbena zahteva zavrniti.

Najvišje sodišče je z naredbo z dne 6. februvarja 1896. l., štev. 2330 zavrnilo tožnično revizijo in potrdilo razsodbo druge instance.

Razlogi.

Razsodba druge instance se potrjuje z ozirom na njene, stvari in zakonu primerne razloge. Istim se z ozirom na vsebino revizije še dostavlja: Ali je tožnica oškodovana v svojih pravicah tako, da ima v zmislu zakona z dne 16. marca 1884. šte. 36. drž. zak. pravico izpodbijati kako pravno opravilo, to prašanje se more rešiti samo z ozirom na vse okolnosti posebnega slučaja. Pri tem se je treba ozirati tudi na pridobljene pravice tretjih oseb, ki so nasproti dozdnevno oškodovanemu upniku toženci v izpodbijni pravdi, nasproti dolžniku pa sopogodniki. Ako je oškodovani upnik sam povzročil stvarni položaj, ki pretrga vez med dolžnikovo voljo in neuspehom gledé iztirljivosti prepirne tirjatve, takrat ni moči ugoditi izpodbijni zahtevi. Z vso pravico se je torej višje sodišče oziralo na izjavo z dne 25. februarja 1895. l., ko je reševalo prašanje, ali je tožba dopustna. V tej izjavi sta se obe stranki konečno dogovorili in pogodili gledé tožnične tirjatve. Brez dvojbe se lahko stranke tudi o tirjativah, s katerimi so združene izvršilne pravice, marsikaj dogovorijo, kar je odločilno za bodoče presojevanje pravnih razmer. Tak dogovor se je vsled izjave z dne 25. februarja 1895. l. dovršil na oni podlagi, katero hoče tožba odstraniti. V zmislu §-ov 914. in 863. o. d. z. se more poravnava, ki je obsežena v tej listini, le tako razlagati, da se je tožnica zadovoljila z izpremembo dolžnikovih imovinskih razmer, kakor je taiste ustvarilo pravno opravilo, katero tožnica zdaj izpodbija, dalje, da dobi tožnica varnost za svojo ostalo tirjatev na glavnici, kolikor ni taiste odpuštila in da se ji zastavi za njene stroške ostala dolžnikova tirjatev na kupnini iz pogodbe z dne 14. decembra 1894. l. Zato, da bi bila tožnica mogla na podlagi sodne poravnave z dne 18. decembra 1894. l. nadaljevati izvršilo proti Roku Č., ni bil potreben ta dogovor. Da je to razlaganje pravilno, sledi konečno tudi iz konečnega stavka onega dogovora z dne 25. februarja 1895. l., ki se glasi, da za naprej nobena stranka od druge ne more ničesar več tirjati. Tožnica torej nima več pravice, sklicevati se na one razmere, kakoršne so še bile o času, ko je Rok Č. prepustil hčeri zemljišča. Vpravičeno se ji mora očitati, da je vsled neprimernega izvršila sama zakrivila, da ni dobila plačila iz nakazane tirjatve. Ona svojega neuspeha ne more zavriniti na toženca.

Tožbeni zahtevi se torej potemtakem ni moglo ugoditi.

Dr. J. Hrašovec.

d) Posest stene ni motljena, ako se skupni zid po stavbenih delaveih prevrta v to svrhu, da se uzida ploščinja.

Za m. del. okrajno sodišče v Lj. razsodilo je s konečnim odlokom z dne 31. decembra 1895, št. 27029 v pravnih zadevi Petra St. proti F. M. Š. radi motene posesti, razpravljani po ces. patentu z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak.:

»Tožbeni zahtevek, glaseč se: Tožnik Peter St. nahaja se v zadnji, mirni in faktični posesti hiše št. x na mestnem trgu v Lj. in posebno zidu, ki se dotika toženčeve hiše št. y na mestnem trgu v Lj.; toženec F. M. Š. motil je tožnika v zadnji, mirni in faktični posesti ravno omenjene hiše in posebno navedenega zidu s tem, da je dne 8. avgusta 1895. l. ta zid v 2. nadstropju po svojih delavcih dal predreti in s tem povzročil precejšno poškodbo zidine in na njej se nahajajoče slikarije; toženec je dolžan, da vse to pripozna, da postavi poškodovani zid v 8 dneh zopet v prejšnji stan in se vzdržuje v prihodnje vsakega motenja posesti tožnikove hiše in posebno navedenega zidu, in je toženec F. M. Š. končno dolžan, da povrne tožniku pravne stroške — se zavrača.«

Razlogi:

Očividno izraz »zid« ni identičen z izrazom »stena«, ker prvi označuje zid v celoti, slednji pa le njegovo zunajnost. Posest celega zidu med svojo hišo št. x in toženčevo hišo št. y dokazati, se toženec niti ni ponudil, nasprotno je pa toženec v odgovoru izrecno priznal tožnikovo posest gledé proti njegovi hiši obrnene stene in hiše št. x. Pa tudi, če se kar nič ne ozira na zadnjo faktično posest tožnikovo gledé vprašavnega zidu ali stene in naj si jo zmatra zastran tožnikove hiše tudi do srede debelosti zidu konstatovano, se v predležem slučaju ne more uvideti faktum motenja, ki bi se dal prištevati tožencu. Objektivno je pač tak faktum in oziroma tožnikova škoda v tem, da so služabniki kranjske stavbene družbe v jutro 8. avgusta 1895 napravili iz drugega nadstropja toženčeve hiše votlino globoko 35 cm, torej čez polovico debelosti zidu proti tožnikovi hiši, vsled česar je, kakor se razvidi iz pravnih spisov in kakor je dokazovanje pokazalo, brez dvoma omet v sosedni sobi drugega nadstropja tožnikove hiše in sicer v dolgosti 71 cm, širini 19 cm in globini 115 cm odpadel. Naročilo za to delo

dal je pa po izjavi priče polirja S. stavbeni mojster kranjske stavbinske družbe Anton W., da bi se preiskalo, ker je nastala po potresu vertikalna razpoka v zidu, stanje zidu, in polir zopet priči in delavcu Janezu M., kateri je napravil votlino v zid. Poškodovanje tožnikove hiše povzročil je najbrž prečni kamen v zidu, kateri omenjata priči S. in M., ker se je vsled tolčenja na ta kamen omajal zid okolu njega in povzročil, da se je šlo nekoliko globočije v zid, kakor se je morda nameravalo. Priča in polir S. meni, da vsled njegovega dela in dela priče M. omet na nasprotni strani zidu v tožnikovi hiši ni odpadel, tudi priča M. pravi, da je napravil votlino samo do srede zidu. Prva priča domneva, da se je zid od strani tožnikove hiše pozneje vdolbel. To domnevo potrjuje deloma priča Karolina P., katera potrdi, da je res kot najemnica kamenček iz poškodovanega zidu spraskala in s tem povzročila, da se je skozi zid svitalo. Priča in stavbeni mojster W. potrdil je pa, da ga je toženec radi vertikalne razpoke v zidu vprašal, če je sestavni pogrešek in da se je šlo za to, da se napravi v zid ploščinja in da je ravno ta namera bila vzrok, da se je napravila globina v zid, oziroma, da se je zid preiskal. Iz navedenega sledi, da bi se niti služabnikom kranjske stavbinske družbe težko moglo motenje posesti prištevati, ker se v njih delovanji ne more videti krivičen, brezoblasten in svojevolen poseg v tožnikovo posest, kolikor se more stvar presoditi. Tem manj prištevati se pa more tako motenje tožencu. Kajti ni dokazano, da bi bil toženec navzoč, ko se je delo naročilo, da se zid preišče, niti ko se je napravila votlina. Da bi bil pa nepogojno odgovoren za posledke dela služabnikov kranjske stavbinske družbe, ne more se trditi niti po stvari sami niti po zakonu (§-i 1009., 1012., 1014., 1016., 1017., 1315., 1313. in 1295. obč. drž. zak.). Toženec ni zanikal tožnikove posesti, gledé njegove stene in tudi tekom razprave ni proglasil dela služabnikov stavbinske družbe kot svoje. Tožnik izrecno tudi priznava, da pred vložitvijo tožbe radi kritične zadeve toženca ni pozval. Priča M. K. izpovedal je, da dobijo delavci pri delih, kakor je naprava ploščinje v zidu, pri katerih se zahteva tehnično znanje navodila od mojstra ali polirja. Vsled tega se ne more reči, da je toženec votlino v zid dal napraviti po svojih delavcih in se je moral tožbeni zahtevk po navedenih zakonitih določilih, po §-u 5. nav. ces. pat. in po §-u 339. obč. drž. zak. zavrniti.

Na tožnikov rekurz potrdilo je višje deželno sodišče v G. z odločbo z dne 12. februarija 1896, št. 1700 končni odlok prve instancije.

Razlogi:

Po tožbeni vsebini in po izidu razprave trdi tožnik, da je v zadnji, mirni posesti onega zidu, kateri stvarja mejo med njegovo in toženčevo hišo, in gre njegov zahtevek bistveno na to, da bi se toženec obsodil na pripoznanje tožnikove izključne posesti tega zidu in povzročena motenja te posesti. Tožnik dokazal je pa le toliko, da je sam uporabljal samo proti svoji hiši obrneno zunanjo površino tega zidu, in mora priznati, da je isto storil toženec gledé proti njegovi hiši obrnene površine. Ker je stvar taka, bilo bi umestno, da bi se bilo razpravljalo in dokazalo, če ni tožnik, če ravno ne izključni posestnik pa vsaj soposestnik tega zidu in če je bil kot tak motljen po toženčevem delovanji. Takega varstva pa tožnik niti ne skuša pridobiti in se more o tem toliko manj dvomiti, ker navaja v repliki, da zahteva v drugi pravdi izključno lastnino prepirnega zidu in ker tudi v rekurzu, kakor je storil to že v končni izjavi, poudarja, da ni samo posestnik proti svoji hiši obrnene površine zidu, ampak posestnik celega zidu, ker je ta površina z ostalim zidom v nerazločni zvezi. Temu zahtevku se pa že radi tega ne more ugoditi, ker mu nasprotuje priznana istina, da je tudi toženec v resnici doslej uporabljal prepirni zid na njegovi hiši obrneni strani.

Tožnik vložil je sicer tudi izvanredni rekurz, a najvišje sodišče zavrnilo ga je z odločbo z dne 10. aprila 1896, št. 3904, ker po dvornem dekretu z dne 15. februarija 1833, št. 2593. z. j. z. za premembo jednako se glasečih razsodeb nižjih instancij potrebna pogoja, da bi bili očitno krivični, ni najti. Nasprotno vidijo se odločbi nižjih instancij vpravičeni, ako se upošteva, da je namen toženčev, da bi si lastil kako posest stene tožnikove hiše, z onim dejanjem, radi katerega se toži, po izidu pravde in dokazovanja, do cela izključen in se ta stena v revizijskem rekurzu izrecno označuje kot oni predmet, v kojega posesti se čuti tožnik žaljenega. Prašanje pa, v koliko je toženec odgovoren za poškodbo stene, ne more se razsojevati v pravdi radi motene posesti.

e) Kupec, kateri je od moža samega kupil les iz gošče, koja je nerazdeljena solastnina moža in žene, more na podlagi samega moževega dovoljenja posekati kupljeni les, ter prodajalčeva žena nima pravice ustavljati sekanja in tožiti radi motene posesti.

Dne 21. avgusta 1895. l. je Jože T. prodal Francetu J. 307 dreves, stojećih v hosti imenovani Golobovec parc. št. 1117 k. o. Savina ter mu dovolil, da sme takoj drugi dan začeti s sekanjem in spravljanjem prodanih dreves. Vsled tega je France J. takoj drugi dan poslal svoje delavce v goščo Golobovec ter začel tam sekati in spravljati prodana drevesa. Doroteja T., žena prodajalčeva, pa s prodajo dreves ni bila zadovoljna ter je kot zemljiškknjižna lastnica nerazdeljene polovice parcele št. 1117 k. o. Savina proti Francetu J. vložila tožbo zaradi motene posesti, zahtevajoč, da mora toženec priznati, da jo je motil v sosesesti parcele št. 1117 k. o. Savina s tem, da je na tej parceli brez njenega vedenja in dovoljenja sekal od njenega moža mu prodana drevesa.

Okrajno sodišče v Gornjemg. je tožbi ugodilo s končnim odlokom z dne 17. oktobra 1895, št. 3711.

Razlogi:

Da je bila tožnica v svoji sosesesti gošče Golobovec po dejanji toženca motena, je gotovo. Njo kot sosesestnico gošče nikakor ne briga to, da je njen mož sosesestnik prodal na lastno pest iz te gošče drevesa, on bi pač lahko prodal svoj idejalni delež, tožničinega pa ne, dokler ona s prodajo ni zadovoljna. Če je toženec samo na podlagi dovoljenja moževega šel les sekati, je segal pač brezdvomno v sosesestne pravice tožničine. Res je sicer po pričah in izvedencih dokazano, da se v tem okraju žena v prodajo lesa od strani moža navadno ne meša, in da navadno mož sam les prodaja, tudi ako je žena sosesestnica. Taka navada pa ženi ne more odvzeti po zakonu jej pristojjećih pravic, ona lahko vgovarja, če hoče; če noče vgovarjati, je to njena stvar, če pa vgovarja, se mora njen vgovor upoštevati. Da je tožnica v tem slučaju vgovarjala in sicer takoj v začetku sekanja, je dokazano po pričah in tudi po lastnem priznanji toženca, kateri priznava, da mu je tožnica denar za les, takoj ko ga je dobila od moža, prinesla nazaj in ga pri njem pustila. S tem je bilo tožencu dovolj jasno povedano, da

tožnica ne privoljuje v prodajo svojega deleža dreves, in si je toženec biti moral svest, da on, če pusti dalje sekati les, moti s tem tožnično sopesest. Vgovor toženca, da je Jože T. kot mož tožnice že po zakonu njen pooblaščenec, ni umesten; v zmislu §-a 1238. obč. drž. zak. se ima samo domnevati, da je žena izročila svojemu možu kot zakonitemu zastopniku upravljanje svojega prostega premoženja. S tem pa ni rečeno, da mu je izročila tudi prosto razpolaganje z njeno lastnino. Tudi trditev toženca, da je bil po Jožetu T. izrecno uveden v posest kupljenih dreves, ni vpravičena ker Jože T. ni zamogel v imenu svoje žene toženca uvesti v njeno sopesest dotične gošče. Razun tega potrdili sta priči U. in P. P., da je toženec že pred dvema letoma enkrat prišel k T-ovi hiši sekati les, katerega mu je bil prodal Jože T. in da je tožnica rekla, da ne pusti sekati, ker je polovica njena, da je toženec na to odšel in da lesa ni sekal, ker se je dotična pogodba razdrla. Iz tega je pač razvidno, da je toženec vedel, da Jožetu T. njegova žena ne pusti samemu prodajati lesa in če je toženec, to vedoč, šel vendar po Jožetu T. mu prodani les sekati, je pač vedoma motil tožnično sopesest.

Vsled toženčevega rekurza je višje deželno sodišče v Gradcu z rzsodbo z dne 28. novembra 1895, št. 10962 izpremenilo končni odlok ter tožbo odbilo.

Razlogi:

Po §-u 1236. obč. drž. zak. ima se domnevati, da je žena svojemu možu kot svojemu zakonitemu zastopniku upravljanje svojega prostega premoženja izročila. Da bi bila tožnica svojemu možu upravljanje premoženja odvzela, se ni trdilo, še manj pa dokazalo. Jože T. ima se torej zmatrati za upravitelja tožničinega premoženja, in kakor zamore tožnica po njem svojo sopesest izvrševati, tako pristoji njenemu možu tudi pravica razpolaganja, in se mora tožnica podvreči nasledkom tega, kar stori mož, upravljajoč premoženje. Z ozirom na to je zanikovanje tožničine posesti od strani toženca brez pomena, ker je neprepirno, da je posest izvrševal tožničin mož, z druge strani pa nedostaje postopanju toženca samolastnosti, katera je osnovni moment vsakega motenja posesti.

Najvišje sodišče je z rzsodbo de int. 28. februvarija 1896, št. 927 odbilo revizijski rekurz tožnice ter potrdilo rzsodbo višjega deželnega sodišča.

Razlogi:

Vtemeljenim razlogom višjega deželnega sodišča pripominja se še, da toženec prepovedi, katero je, kakor sta potrdili priči U. in P. P., izrekla tožnica pred 2 letoma, nikakor ni mogel zmatrati kot vgovor v zmislu §-a 1238. obč. drž. zak., ker je dokazano, da se je po tej prepovedi mej tožencem in Jožetom T. samim sklenilo več kupcij gledé lesa, in tožnica ni proti istim nikoli vgovarjala, akoravno ni bila sodelovala pri sklenitvi istih. *Dr. K. Ź.*

f) Dokler ni pravda v celoti pravnomočno razsojena, se prisežni stroški ne smejo v nobenem slučaju prisoditi

V pravdi Gustava K. proti Ljudevitu B. radi 170 gld. 12 kr. s prip. je prvo sodišče z razsodbo z dne 18. septembra 1894, št. 7512 razsodilo, da ima toženec plačati tožniku znesek 108 gld. 1 kr. nepogojno, ostalih 62 gld. 11 kr. pa le v slučaju, ako toženec ne položi od tožnika mu naloženih štirih glavnih priseg; gledé stroškov pa je razsodilo, da se isti med seboj pobotajo, ako toženec priseže navedene prisege, v nasprotnem slučaju pa ima toženec tožniku pravdne stroške v sodno odmerjenem znesku povrniti.

Proti tej razsodbi apelovali sta obe sporni stranki, toda obe le radi izreka o stroških, ne pa tudi radi izreka o glavni stvari, in je toženec med tem nastopil glavne prisege, na katere se je razsodilo, in jih tudi prisegel. Pri prisežnem naroku zaznamoval je toženec prisežne stroške, katere mu je sodišče z odlokom z dne 10. januarja 1895, št. 179 odmerilo na 12 gld. 63 kr. ter o tem obvestilo obe stranki. Proti temu odloku vložil je tožnik rekurz in višje deželno sodišče v Gradci je z naredbo z dne 27. februarija 1895, št. 2448, uvažujé, da se nahaja v tem, da je toženec v prisežnem zapisniku zaznamoval prisežne stroške, molčé tudi zahteva, da se mu prisodijo (dvorni dekret z dne 30. septembra 1785, št. 473. zb. just. zak.); — uvažujé, da se ima gledé na to v izpodbijanem odloku izvršena odmera istih zmatrati kakor prisoditev, kar že iz tega sledi, ker se je tudi toženec o tej odmeri obvestil; — uvažujé, da so se s pravnomočno razsodbo z dne 18. septembra 1894, št. 7512 pravdni stroški v slučaju, da toženec priseže vse prisege, na katere se je razsodilo, vzajemno pobotali; — uvažujé, da

spadajo tudi prisežni stroški k pravnim stroškom, in se ima ž njimi ravno tako postopati, kakor z ostalimi pravnimi stroški; — in uvažujé, da toženec sploh ni imel pravice, zahtevati povrnitev pravnih stroškov: — tožnikovemu rekurzu ugodilo, izpodbijani odlok v toliko izpremenilo, da se zahteva za odmero in prisoditev prisežnih stroškov zavrne, in tožencu naložilo povrnitev rekurznih stroškov.

Proti tej naredbi vložil je toženec sklicujé se na to, da pravda takrat, ko je zaznamoval prisežne stroške, v drugi instancijski še ni bila rešena, — da je stroške le zaznamoval, ne pa tudi prosil za njih odmero in prisoditev, — in da je to moral storiti, ako jih ni hotel izgubiti v slučaju, da bi se njegovi apelaciji ugodilo, — vložil revizijski rekurz, a najvišje sodišče je z odločbo z dne 17. aprila 1895, št. 4727 potrdilo navedeno višjesodno naredbo iz razlogov, v isti naštetih, in uvažujé, da bi bil imel pritožnik, ko je zaznamoval prisežne stroške in s tem izrazil svojo zahtevo, da se mu prisodijo, dostaviti opazko, vsled katere bi se bil izdal odlok, proti kateremu se nasprotniku ne bi trebalo pritožiti, dočim se sedaj sam ob sebi vtemeljeni nasprotnikov rekurz ne more zmatrati kot brezpredmeten.

R.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 5. za mesec maj t. l. sledečo vsebino: Uredjenje seljačkoga posjeda i regulacija združnih odnošaja u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji te bivšoj vojnoj krajini s obzirom na hrvatsko-ugarsko pravo i urbar Marije Terezije, napisao Josip Hoholač. Nastavak. — Dokazuju li trgovačke knjige, da je roba predana, naručena i primljena? Napisao dr. Fran Vrbanič. — Svršetak. — Kriva prisega i krivo svjedočanstvo. Po dru Lisztu preradio dr. J. Veličković. — O jednoobraznom sudjenju. Napisao St. Maksimović. — Pravosudje: A. Gradjansko. B. Kazнено. Iz upravne prakse. Rješitba kr. zemlj. vlade, odjela za bogoštovje i nastavu. Rješitba kr. financijskoga upravna sudišta. — Poslovanje sudova u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji od dra K. Bobinca. — Svaštice. — Književne obznane. — Viestnik.

Die Volkswirtschaft in ihren sittlichen Grundlagen. Dr. G. Ratzinger. II. natis. — Freiburg. — Herder.

Das Verfahren vor den Börsenschiedsgerichten in Oesterreich. Dr. Alex. Horovitz. — Na Dunaji. 1896. — Manz. — Cena 3 gld.

Sammlung von Patentgesetzen. Gareis und Werner. — Na Dunaji. — Manz. — Cena 3 gld.

Das Mass- und Gerichtswesen und der Aichdienst in Oesterreich. — Supplementheft. Dr. Georg R. v. Thua. — Na Dunaji. 1896. — Manz. — Cena 1 gld.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1896.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: Ministerijalni tajnik v kupčijskem ministerstvu dr. Edvard Urbančič sekcijским svetnikom; okrajni sodnik v Gornjem gradu dr. Viktor Wagner svetniškim tajnikom pri okrožnem sodišču v Celji; sodni pristav v Ptujci dr. R. Paltauf deželno-sodnim pristavom pri deželnem sodišču v Celovcu; avskultant v Gorici dr. Anton Povšič sodnim pristavom v Pazinu. — Premeščen je okrajni sodnik dr. Josip Fraidel iz Črnomlja v Gornji grad. — Umrli je dne 18. maja t. l. Josip Škofic, sodni pristav v Velikih Lašicah.

— (Disciplinarni statut za državne uradnike.) V seji poslanske zbornice dne 3. junija t. l. predložila je vlada načrt zakona o disciplinarnem postopanju proti državnim uradnikom.

— (Nemškega Juristentag) letos ne bode, kakor je sklenil stalni odbor, pač bode pa zborovanje leta 1897. in sicer se namerava prirediti v prvi vrsti v Gradcu.

— (Predavanja o novem civilnopravdnem redu.) Sekcijski šef profesor Klein začel je dne 22. aprila t. l. predavati na Dunajski univerzi o novem civilnopravdnem redu. Publicum bode vsako sredo in traja vsakokrat po dve uri.

— (Poslovni izkaz najvišjega in kasacijskega sodišča za l. 1895.) Najvišjemu sodišču došlo je 1895. l. 15.630 vlog, za 42 manj kakor prejšnje leto in sicer došlo je od višjega sodišča graškega 1198, onega v Zadru 723, onega v Trstu 687. Rešilo se je lani 16.107 vlog. Pravd predložilo se je preteklo leto 4048, za 141 manj, kakor l. 1894; iz Gradca bilo je 358, iz Zadra 110 in iz Trsta 188 pravd. Rekurzov došlo je skupaj 6688 in sicer v posestnih pravnih 1538, v drugih pravnih 4136, izvanprepirnih 1014, vseh skupaj bilo je 44 manj kakor l. 1894. Od večkrat omenjenih višjih deželnih sodišč došlo je manj vlog kakor prejšnje leto in sicer iz Gradca manj za 60, iz Trsta za 17 in iz Zadra za 142. Ničnostnih pritožeb došlo je skupaj 1369, za 33 več kakor l. 1894, iz Gradca 139, za 19 več kakor l. 1894., iz Trsta 89, za 10 manj in iz Zadra 65, za 17 manj kakor l. 1894.

Pregled pravosodstva.

733. Bodoča še negotova pravica do odškodovanja rudniškega lastnika, ker se je pustil branilni steber in s tem odtegnilo oglje kopanju, ne more biti podlaga zahtevku v zmislu §-a 340. obč. drž. zak. Le-to določilo se sploh ne more uporabljati na rudarjenje.

O. z dne 8. januarija 1896, št. 67. J. Bl. št. 23 ex 1896.

734. V zmislu §-a 878. obč. drž. zak. zmatrati je prepovedane samo take pogodbe, pri katerih se mora nedovoljenost spoznati takoj za oba paciscenta.

O. z dne 15. januarija 1896, št. 41. J. Bl. št. 22 ex 1896.

735. Pri uporabi §-a 916. obč. drž. zak. ne gre za to, v kaki unanji obliki je pravno opravilo, razsojevati je marveč iz okolnostij, kateri pravni značaj prav za prav opravilu pristaja.

R. z dne 22. oktobra 1895, št. 9465. G. Z. št. 21 ex 1896. J. M. 1240.

736. Žena vpravičena je tožiti zapuščino soproga iz hranilne pogodbe radi gotovine, katero je soproga izročila v hrambo, katera se pa v zapuščini ni našla.

R. z dne 28. januarija 1896, št. 438. J. Bl. št. 16 ex 1896.

737. Provizija, katera se je obljubila mešetarju za prodajo, velja, če se ni nič drugega dogovorilo, tudi za zameno.

R. z dne 26. septembra 1895, št. 10530. J. Bl. št. 11 ex 1896.

738. Zadržno predstojništvo zavezano je vpisati v zadržni register izbris člana načelstva, kateri izstopi vsled resignacije, čeravno se resignacija ni sprejela.

R. z dne 21. januarija 1896, št. 1271. J. Bl. št. 21 ex 1896.

739. Prosilec prepovedi radi posega v privilegij plačati mora le tedaj odškodnino, ako se mu more dokazati hudobni namen ali pa očitna brezskrbnost.

R. z dne 27. februarja 1896, št. 180. J. Bl. št. 18 ex 1896.

740. Tožba dediča, postavljenega v oporoki, katera se je našla potem, ko se je zapuščina že prisodila, proti zakonitemu dediču, kateri je temeljem prisojilnega odloka vknjižen kot lastnik pri nepremičnini, ki spada v zapuščino, radi priznanja dedinske pravice in proglasa neveljavnosti izvršene vknjižbe se sme zemljiškoknjižno zaznamovati.

O. z dne 4. marca 1896, št. 1700. G. Z. št. 22 ex 1896.

741. Konkurno sodišče ni vpravičeno pregledovati materijelno vsebino prisilne poravnave. Določba poravnave, po kateri dobe upniki manjšo kvoto, kakor bi jo dobili, če bi se konkurz dognal, ni nedopustna.

O. z dne 21. januarija 1896, št. 570. J. Bl. št. 16 ex 1896.

742. Ponudba prisege v informaciji, katera se je podala pravnemu zastopniku v pismu, ima le tedaj veljavo sodno storjene prisege, ako je pismo stranka lastnoročno podpisala.

O. z dne 28. januarija 1896, št. 880. J. Bl. št. 20 ex 1896.

743. Določilo § a 192. sod. nav. (ces. pat. z dne 3. maja 1853, št. 81. drž. zak.), po katerem je strankam, katere žalijo sodišču dolžno spoštovanje, naložiti globo, uporabljati je v polnem obsegu tudi proti odvetnikom kot zastopnikom strank (§ 33. odv. r. [zak. z dne 6. julija 1868, št. 96. drž. zak.] in § 21. discip. statut. za odvet. [zak. z dne 1. aprila 1872, št. 40. drž. zak.]

O. z dne 4. marca 1896, št. 1961. G. Z. št. 20 ex 1896.

744. Telesna poškodba, katero so sodni zdravniki z ozirom na nevarnost, da bi nastali gotovi nasledki, označili kot samo na sebi težko (§ 152. k. z.), ne izgubi te kvalifikacije, če nasledki v resnici niso nastopili.

R. z dne 9. decembra 1895, št. 11715. G. Z. št. 16 ex 1896.

745. Resničnost dejstev, iz katerih se sklicuje na dobroto § -a 153. k. z., presoja sodnik po svojem prostem prepričanju.

R. z dne 29. novembra 1895, št. 4274. G. Z. št. 17 ex 1896.

746. Ponarejanje šolskega izpričevala, koje je izdalo javno učilišče, presojati je po §-u 199., *lit. d*) k. z., ako se je izvršilo v svrhu dokaza spodobnosti za službo pri državnih železnicah.

R. z dne 3. februarija 1896, št. 12352. G. Z. št. 22 ex 1896.

747. Predmet poškodovanja po goljufiji morejo biti tudi take osebne pravice, katerih občni državljanski zakonik v prvem delu izrecno ne omenja.

R. z dne 23. januarija 1896, št. 13917. G. Z. št. 21 ex 1896.

748. Krivega oskrbnika navaja zadnji odstavek §-a 486. k. z. poleg trgovca, kateri ni sam opravljajal posel, da se nalaga obema odgovornost neposrednih storilcev.

R. z dne 19. decembra 1895, št. 12332. G. Z. št. 20 ex 1896.

749. Končna sodba povzroči porabo kazenske tožbe samo na korist obtoženca, gledé katerega se je izrekla; poznejšemu preganjanju vdeleženec, kateri se niso bili obtožili in gledé kojih se ni razpravljalo, ne nastopi načelo ne bis in idem. Odgovoren radi vdeležbe po §-u 1. zak. z dne 25. maja 1883, št. 78. drž. zak. kaznivih dejanj je tudi upnik, kateri dolžno pomaga, drugim upnikom na škodo, odstranjevati imovinske kose, če tudi samo, da dobi plačilo.

R. z dne 17. januarija 1895, št. 13408. G. Z. št. 23 ex 1896.

750. Sodišča so na vsak način poklicana razsojevati o tožbah radi hvalisanja in imajo spoznati, je-li vložiti pozvano tožbo.

O. z dne 2. januarija 1896, št. 15140. J. Bl. št. 22 ex 1896.

751. Proti razsodilu po §-u 492. k. pr. r. se ne more vlagati ničnostne pritožbe.

S. z dne 18. februarija 1896, št. 1683.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dné 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dné 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško-slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazci k obñnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal Anton Levec, c. kr. sodni pristav.

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

